OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ÜÇ TARZ-I SİYASET

Avrupa'da ulus devlet, halk egemenliği, modernizm ve sekülerizm gibi gelişmeler; din ve töre temelli değerlerin yerine insan aklını ve bilimin ürünü olan değerlerin konulmasını sağlamıştır.

Ulus devletler, kendi halklarını dil ve ülkü birliğine sahip bir "ulus" hâline getirmek ve "millî kültür" inşa etmek için çalışmıştır.

Ulus devlet modelinin öncüsü ve başarılı bir örneği olan Fransa, onlarca etnik grubu aynı dili konuşan ortak duygu ve düşüncelere sahip bir millet hâline getirmeyi başarmıştır. Bununla beraber XIX. yüzyılda Fransa'da; Panslavizm, Pangermanizm gibi pek çok ulusal akım ortaya çıkmıştır. Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne de yansımaları olmuştur.


Tevfik Fikret — Namık Kemal — Abdullah Cevdet — Ziya Gökalp

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında ülke parçalanmaya doğru giderken kötü gidişi önlemek amacıyla birtakım kurtuluş çareleri ortaya atılmıştır. Osmanlı Devleti'nde merkezî idarenin ve düşünce adamlarının, devletin dağılmasını önlemek için siyasi ve toplumsal birliği koruma çabaları, farklı fikir akımlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu fikir akımları **Üç Tarz-ı Siyaset** olarak bilinmektedir.

Fransız İhtilali ve Napoleon Savaşları sonrasında yaygınlaşan milliyetçilik fikri, halkların yaşadıkları topraklar üzerinde kendi devletlerini kurmak için faaliyetlere girişmelerine neden olmuştur. Bu sebeple özellikle imparatorluklar, millî devletlere bölünme tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı Devleti'nde ise devletin parçalanma tehlikesi karşısında pek çok aydın, Osmanlıcılık fikrini savunmuştur.

Osmanlıcılık fikrine göre ırk, dil, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin Osmanlı halkları; haklar ve ödevler bakımından eşit kabul edilmiştir. Böylece ortak bir vatan kavramı etrafında bir Osmanlı ulusunun oluşturulması amaçlanmıştır. Osmanlıcılık fikrinin oluşturulma amacı devleti parçalanmaktan kurtarmak ve mevcut sınırları korumak olmuştur. Akçura, Osmanlıcılık fikrinin Fransa'nın liberal milliyet anlayışına göre Sultan II. Mahmud Devri'nde başladığını belirtmiştir. Tanzimat Devri'nde güçlenen Osmanlıcılık söylemi, Balkan Savaşları esnasında yaşanan millî felaket ve Rumeli topraklarının tamamının elden çıkması ile kesin olarak sona ermiştir. Namık Kemal, Ahmed Midhat Efendi ve Ziya Paşa gibi aydınlar Osmanlıcılık fikrinin önemli savunucularındandır.

İslamcılık, dünyadaki Müslümanlardan bir "İslam Birliği" meydana getirilmesi fikri ve eylemidir. Sultan Abdülaziz zamanında Osmanlıcılık fikrinin zayıflamaya başlamasıyla ortaya çıkan İslamcılık fikri, Avrupalılar tarafından Panislamizm olarak da adlandırılmıştır. Sultan II. Abdülhamid İslamcılığı fikirden eyleme dönüştürmüştür. Onun döneminde sarayda, toplum hayatında, eğitimde ve dış siyasette İslamcılığa önem verilmiştir. Ayrıca bu dönemde, diğer İslam devletlerinde de geniş bir İslamcılık propagandasına girişilmiştir. Dönemin şartları gereği toplumsal alanda dine, milletlerarası alanda da hilafete daha çok vurgu yapılmaya başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başında halife tarafından ilan edilen cihat çağrısı etkili olmamıştır. Bu savaş sırasında bazı Arap liderlerin Osmanlı'ya karşı İngilizlerin yanında yer alması, milliyetçilik fikri ve bağımsızlık düşüncesinin, İslamcılık fikrinin önüne geçtiğini göstermiştir. Sultan II. Abdülhamid ve ünlü şair Mehmet Akif Ersoy bu fikrin önemli savunucularıdır.

Türkçülük, Türk birliğini kurmayı hedef alan bir siyasi düşüncedir. Bu düşünceye göre önce Osmanlı Türklerinin, Türk olmadıkları hâlde Türkleşmiş olanların ve millî bilinçten yoksun olanların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Daha sonra ise Asya kıtasıyla Doğu Avrupa'da yayılmış olan Türklerin birleştirilmesine geçilerek büyük bir siyasal milliyet meydana getirilmesi amaçlanmıştır.

Türkçülük Fikrinin Güçlenmesinin Nedenleri Şunlardır:

Milliyetçilik hareketinin Hristiyan tebaa arasında yayılması ve bunun sonucunda isyanların çıkması,Türk olmayan Müslüman toplulukların Batılı devletlerin propagandalarıyla Osmanlı Devleti'nden ayrılmaya başlamaları,Osmanlı'nın kaybettiği topraklardaki Müslümanların Anadolu'ya göç etmek zorunda kalması ve bu insanların karşı karşıya kaldıkları felaketlerin uyandırdığı tepki,Avrupa'nın Türkler aleyhindeki propagandaları,Avrupa'ya giden Türk aydınlarının, Avrupalıların Türkler hakkındaki çalışmalarından rahatsız olmalarıdır.Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Mehmet Emin Yurdakul, İsmail Gaspıralı ve Ahmet Ağaoğlu Türkçülük fikrinin önemli savunucularındandır.

Gerek Osmanlıcılık gerek İslamcılık ve gerekse Türkçülük fikrini ortaya atan ve savunanlar, merkezî idareyi elinde bulunduranlar veya fikir adamlarıdır. Bu kişilerin ortak amacı Osmanlı Devleti'nin siyasi ve toplumsal birliğini koruyarak dağılmasını önlemektir. Türkçülük fikri, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birlikte XX. Yüzyılın başından itibaren güçlenmiş ve bu fikir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunda da etkili olmuştur.

SORULAR

1. Osmanlıcılık fikri ile; Osmanlı Devleti'ni oluşturan bütün milletleri adalet, eşitlik, hürriyet ölçüleri içinde bir arada tutup Osmanlı toplumu oluşturmak amaçlanır.

Osmanlıcılık fikrine uygun olarak;

I. Tanzimat Fermanı,
II. Islahat Fermanı,
III. Sened-i İttifak

belgelerinden hangileri ilan edilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) II ve III
E) I, II ve III

Cevap:C

2. Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda İslamcılık ve Osmanlıcılık fikirlerini devlet politikası hâline getirmiştir. Bu fikir akımları Avrupalı devletler tarafından farklı tepkilere sebep olmuştur. Rusya bu fikirlere karşı iken Almanya desteklemiştir. İngiltere ise yalnızca Osmanlıcılık fikrine destek vermiştir.

Buna göre;

I. Osmanlı Devleti, İslamcılık ve Osmanlıcılık fikri ile dağılmayı önlemek istemiştir.
II. Fikir akımlarına Avrupa devletleri farklı tepkiler vermişlerdir.
III. Almanya, Rusya'nın sıcak denizlere inmesini istememektedir.

verilenlere göre aşağıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I ve III
E) I, II ve III

Cevap:C

3. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlıcılık fikrini savunan aydınımızdır?

A) Ziya Gökalp
B) Yusuf Akçura
C) Mehmet Emin Yurdakul
D) İsmail Gaspıralı
E) Namık Kemal

Cevap:E